

наша СЛОВА

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 42 (1089) 17 КАСТРЫЧНІКА 2012 г.

Першы Нацыянальны форум “Музеі Беларусі”

усіх працаўнікоў музеяў і жыхароў Гародні выступіў міністр культуры Беларусі Павел Латушка. Ён падкрэсліў, што музейная справа з'яўляецца вельмі важнай у вобласці культуры і мастацтва нашай краіны. Сённяшніе святыя з'яўляюцца добрай нагодай для таго, каб прааналізуваць, што сёня ўяўляе сабою музей у Беларусі. Музей - гэта тое месца, куды мы, быўшы маленъкім хлопчыкам ці дзяўчынкай, адчынім дзвёры і пазнаёмім штосьці пра гісторыю свайго горада ці краіны.

Таксама Павел Латушка адзначыў, што Нацыянальны форум будзе праходзіць адзін раз у два гады і будзе падарожніць па многіх гарадах Беларусі.

На форуме прадстаўлены чатыры праграмы: дзялавая, дэмантрацыйная, за-

межная, культурная. Кожная з іх дае магчымасць наведаць навукова-практычныя семінары, круглыя сталы, майстар-класы, пешаходныя экспкурсіі па горадзе і экспкурсіі па музеях.

У гэтыя дні любы ахвотнік мог бліжэй пазнаёміцца з прадстаўленымі музеямі, даведацца пра іх гісторыю, выпрабаваць на сабе мультымедыйныя сродкі, якія дазваляюць віртуальна пахадзіць па хатах, дзе жылі беларускія класікі.

Апроч усяго ў жыхароў і госцей Гародні была ўнікальная магчымасць наведаць шэраг музеяў з бязплатнымі экспкурсіямі. А для аматараў пешых шпацыраў былі арганізаваны экспкурсіі па горадзе працягласцю ў паўтары гадзін.

Наш кар.

120 гадоў з дня нараджэння Янкі Тарасевіча

Янка Тарасевіч (Іван Міхайлавіч Тарасевіч) нарадзіўся 20 кастрычніка 1892, в. Клешинкі Лідскага павету Віленскай губерні, цяпер Шчучынскі раён - беларускі рэлігійны і грамадскі дзеяч. З 1911 году ў ЗША. У 1917-1918 гадах вывучаў тэалогію ў Манрэалі (Канада), скончыў Фрыбурскі каталіцкі ўніверсітэт у Швейцарыі (1925). З 1912 г. член ордэна салатынаў, у 1923 г. пасвечаны ў ксяндза. З 1926 г. выкладаў у семінарыі ў штаце Нью-Ёрк. У 1936 г. перайшоў у Ордену бенедыктынцаў. З 1937 г. працаваў у манастыры св. Пракопа ў г. Лайл каля Чыкага. У 1941 г. адзін з ініцыятараў стварэння

культурна-грамадской арганізацыі Беларуска-амерыканская нацыянальная рада, разам з Я. Варонкам і Я. Рэшацем уваходзіў у яе ўправу, у 1941-1948 г. старшыня. Заснавальнік беларускай уніяцкай парафіі Хрыста Збавуць ў Чыкага. У 1921, 1924, 1935 і 1967-1968 наведаў Беларусь.

Аўтар шэрагу філасофска-тэалагічных трактатаў, у т. л. "Зло і лякарства на яго", "Беларусы ў святле прауды". У 1930-1940-я г. выдаваў блізетні "Прауда", ангельскага-расейскамоўны юніяцкі часопіс "Церковный голос", у 1952-1961 - "Лісток к беларусам". Супрацоўнічаў з часопісам "Chryscijanskaja Dumka"

(Хрысціянская думка), "Божым шляхам", "Siaubit" ("Сейбіт") і іншымі.

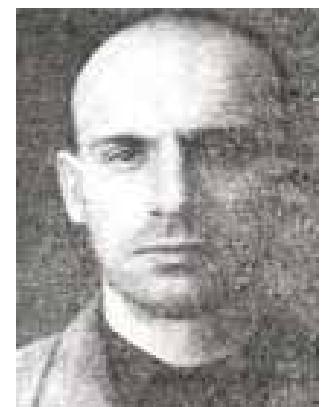
Доктар тэалогіі (1925). Памёр 11 чэрвеня 1978 г.
(Паводле Вікіпедыі.)

110 гадоў з дня нараджэння Кастуся Кернажыцкага

Кернажыцкі Канстанцін Іванавіч (8.10.1902-28.02.1942). Ураджэнец в. Выдранка Чэркаўскага пав. Магілёўскай губ., цяпер Краснапольскі р-н Магілёўскай вобл. Вучоны-гісторык. Кандыдат гістарычных навук (1934), дацент. Нарадзіўся ў сям'і святара. У пачатку 1920-х г. паступіў у БДУ. Ажаніўся, гадаваў дваіх дзяцей. Скончыў БДУ у 1926. Працаваў настаўнікам (1919-1921), у БДУ, Вышэйшым педагогічным інстытуце, навуковым супрацоўнікам Інстытута гісторыі Акадэміі навук БССР, памочнікам рэдактара аддзела гісторыі Беларускай Савецкай Энцыклапедыі. Даследаваў гісторыю сацыяльна-еканамічнага развіція

Беларусі эпохі феадалізму і капіталізму і быў аўтарам каля 20 навуковых прац. Выйшла манаграфія "Аграрная рэформа ў Бабруйскім старстве і эканамічнае становішча з 17 да паловы 19 ст." (1931), "Да гісторыі аграрнага руху на Беларусі перад імпералістычнай вайной" (1932), "Гаспадарка прыгоннікаў на Беларусі ў канцы 17 і першай палове 19 ст." (1935), "Старонкі з гісторыі рабочага руху перыяду імпералістычнай вайны" і іншыя. Ён быў адным з складальнікаў зборніка документаў "Гісторыя Беларусі ў дакументах і матэрыялах" (T.1, 1936).

Арыштаваны ў Менску 11.12.1937. Асуджаны "тройкай" НКУС 14.5.1939 як

"польскі шпіён" да 8 гадоў ППК. Асабістая справа К. № 11843-с захоўваецца ў архіве КДБ Беларусі. Памёр у лагерным шпіталі. Рэабілітаваны 5.6.1958 г.
(Паводле Вікіпедыі.)

Беларускую мову будуць вывучаць у Познані

Шаноўныя сябры,
З прыемнасцю паведамлем, што дзякуючы намаганням Беларускага культурна-асветніцкага цэнтра ў Познані, Універсітэт імя Адама Міцкевіча ўпершыню зладзіў міжфакультэтнае вывучэнне беларускай мовы. У сакавіку 2012 года Беларускі Цэнтр у Познані пачаў зборы падпісы за стварэнне лектарату беларускай мовы і дзякуючы шырокай падтрымцы студэнтаў, улады ўніверсітэта пайшли

насустрач гэтай прапанове. На запіс прыйшло каля 20 студэнтаў, якія будуць вывучаць беларускую мову ў інстытуце ўсходазнаўства. Месца гэта асабліва важнае, таму што ў ім наўчана ўчыніца студэнты, якія часцяком папяўняюць шэрагі шматлікіх дзяржаўных і недзяржаўных установаў, што займаюцца Беларуссю. Заняткі будуть адбывацца раз на тыдзень, на працягу ўсяго года. Мову выкладае доктар Ганна Жаброўская, беларуска, якая

скончыла Ўніверсітэт імя Адама Міцкевіча. Апрача заняткай на ўсходазнаўстве беларускую мову можна таксама вывучаць у межах заняткаў на расейскай філалогіі, якія будуть адбывацца ў двух розных групах. Можна меркаваць, што сёлета беларускую мову ў Познані будзе вывучаць ад 30 да 50 студэнтаў.

З павагай,
Беларускі культурна-асветніцкі цэнтр
у Познані.

Берасцейскі чыгуначны вакзал хочуць пакінуць без беларускай мовы

Грамадскае аб'яднанне
"Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны"
 220034, г. Мінск вул. Румянцева, 13, тэл. 213-43-52, 284-85-11, разліковы рахунак
 № 3015741233011 у аддз. №539 ААТ "Белітвестбанка", г. Мінск, код 739

5 верасня 2012 г. № 60

Сп. Кабякову,
 Кірауніку Адміністрацыі
 Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь,
 220016, г. Мінск,
 вул. К. Маркса, 38

Аб візуальнym афармленні
 Брэсцкага чыгуначнага вакзала

Паважаны Андрэй Уладзіміравіч!
 Зраз адбываецца рэканструкцыя Брэсцкага чыгуначнага вакзала, якая павінна завяршыцца да II квартала 2013 года.

У сувязі з гэтым просьмім Вас звярнуць увагу на візуальнае беларускамоўнае афармленне новых інтэр'ераў і фасадаў вакзала. Паколькі Брэсцкі чыгуначны вакзал з'яўляецца візітнай карткай нашай краіны, мы прапануем:

- 1) усе надпісы зрабіцца па-беларуску вялікім літарамі;
- 2) прадубляваць іх меншымі літарамі на англійскай, рускай, нямецкай і польскай мовах;
- 3) зрабіцца краму па продажы беларускай літаратуры;
- 4) адкрыцца крамы па продажы беларускіх сувеніраў, асабліва вырабаў з керамікі, саломкі, лямцу (працы дрыбінскіх шапавалаў), ільну і інш.

З павагай,
 Старшыня ТБМ

Алег Трусаў.

TRANSPORTNAE RZEPUBLIKANSKAJE UNITARNAE
 PREDPRYEMSTVA
**БРЕСЦКАЕ АДДЗЯЛЕННЕ
 БЕЛАРУСКАЙ ЧЫГУНКІ**
 Прыватная плошчы, 1, 224004, г. Брест
 Тел. (0162) 26 33 12, факс (0162) 23 75 49
 E-mail: nod3@brestrw.by
 Рр. 3012600160014 філія 100
 БАУ ААТ «АБ Беларусбанк» код 246 г. Брест
 УНП 200248543 АКПА 010642151000
 06.10.2012 № 93-42-166-00
 На № _____ ад _____

Аб візуальнym інфармаванні
 пасажыраў вакзала станцыі Брэст-Цэнтральны

Разгледзеўшы па даручэнні Брэсцкага аблвыканкама Ваш зварот аб беларускамоўным візуальным інфармаванні пасажыраў з дубляваннем надпісаў (больш дробным шрыфтам) на англійскай, рускай, нямецкай і польскай мовах, уладкавання магазінаў па продажы беларускай літаратуры, сувеніраў і інш. РУП "Брэсцкае аддзялэнне БЧ" паведамляе наступнае.

У частцы назывы аб'ектаў вакзала і станцыі закачык - аддзялэнне чыгункі кіруеца СТП 09150.50.149-2010 "Порядок нанесения наименований вокзалов, станций, остановочных пунктов, депо, дистанций и пассажирских участков, инвентарных номеров объектов основных средств на Белорусской железной дороге", зацверджаным загадам ад 16.11.2010 № ПЗОН3 (у рэд. загаду ад 24.02.2011 № 186Н3), пунктам 4.5 якога прадпісаны "Текст наименования объектов Бел. ж. д. и в служебных (поясняющих) словах ("железнодорожный вокзал", "станция", "вагонное депо" и т.п.) приводить на белорусском и (или) русском языках".

На сённяшні дзень па заказу дзяржаўнага прадпрыемства "Інститут Белжелдорпроект" - генпраектроўшчыка па праектаванні рэканструкцыі аб'ектаў пасажырскага комплексу ст. Брэст-Цэнтральны сіламі рэкламнай кампаніі "Оптимальны Свет Плюс" выкананы дызайн-праект "Визуально-адресное ориентирование" (ВАО) як раздзел архітэктурнага праекта "Реконструкция пассажирскага комплекса ст. Брэст-Центральный. Здание ж.д. вокзала. 2 очередь". Будынак чыгуначнага вакзала з'яўляецца гісторыка-культурнай каштоўнасцю, у сувязі з чым, архітэктурны праект узгоднены з Упраўленнем па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі Мінкультуры РБ. Дызайн-праектам мяркуеца выконваць усе надпісы на рускай мове (як і на інфармацыйных табло) з іх дубляваннем меншым шрыфтом на англійскай (найбольш распаўсюджанай міжнароднай) мове (акрамя назывы станцыі, вакзала і яго бакоў, якія выкананы на рускай мове ў адпаведнасці з СТП. 09150.50.149-2010). Лічым, што дубляванне надпісаў на 4 мовах (акрамя асноўнай) прывядзе да страты выразнасці элементаў ВАО і нагрувашчвання інфармацыі. Вывучаючы міжнародны вопыт будаўніцтва і эксплуатацыі падобных аб'ектаў відаць, што надпісы ў асноўным выконваюцца на 2 мовах. У сувязі з гэтым у ходзе рэканструкцыі будуць захаваны існуючыя надпісы і назывы.

Рашэнне пытання ўладкавання магазінаў па продажы беларускай літаратуры і сувеніраў беларускай вытворчасці можа быць знайдзена пры перспектывічным будаўніцтве канкорста, у складзе якога мяркуеца наяўнасць арэндных плошчаў пад гандлёвымі крамы.

У выпадку нязгоды з вынікамі разгляду звароту Вы маеце права абскардзіць яго у Да "Беларускую чыгуунку" па адрасе г. Мінск, вул. Леніна, 17.

Галоўны інжынер
 аддзялэння чыгункі

У.А. Расіч.

Як відаць з адказу, чыгуначныя мудрацы і знатакі інструкцый спрабуюць пакінуць заходнія чыгуначныя вароты Беларусі без беларускай мовы.

Шаноўныя сябры, справа ізноў за намі, ізноў прыйшла пара збору подпісаў, каб абараніць наша права на родную мову.

Вернем Беларускай чыгунцы беларускае аблічча

Начальніку беларускай
 чыгункі
 сп. Уладзіміру Марозаву,
 вул. Леніна, 17,
 220030, г. Мінск

Мы, грамадзяне Рэспублікі Беларусь занепакоены той палітыкай русіфікацыі, якую зраз праводзіць Беларуская чыгунка:

- так, назывы на чугуных станцыі і вакзалаў, асабліва ў Віцебскай вобласці пераводзяцца з беларускай мовы на рускую;
- электрычкі Мінскіх гарадскіх ліній не маюць беларускамоўнага візуальнага афармлення;
- кірауніцтва Брэсцкага аддзялэння чыгункі прыняло рашэнне ў наступным годзе зрабіць новае візуальнае афармленне Брэсцкага чыгуначнага вакзала - візітнай карткі нашай краіны, толькі на рускай і англійскай мовах;
- усе прайзныя дакументы на Беларускай чыгунцы зроблены толькі на мове суседнай дзяржавы.

У сувязі з гэтым мы патрабуем у адпаведнасці з дзейнай Канстытуцыяй вярнуць дзяржаўную беларускую мову ва ўсе сферы дзейнасці нашай дзяржаўнай беларускай (а не расейскай) чыгункі.

№ п/п	Прозвішча, імя па бацьку	Адрес	Подпіс
1			
2			
3			
4			
5			
6			

Урач-лячэнік ці ўрач-лячэннік?

У публікацыі Паўла Сцяцко з цыклу "Мовазнаўчы досвед" № 38 за гг. \ асаблівую ўвагу звярнуў артыкул "Урач-лячэнік, лечачы ўрач".

Трэба падтрымаць спробу аўтара знайсці беларускі адпаведнік рускага тэрміна **лечачий врач** \ прарапануеца **урач-лячэнік**. Цяпер слоўнік даюць яго кальку **лечачы ўрач**. Шлях пошуку натуральнае беларускага эквівалента, які абраў навукоўца, - жыщёвы, усталяваны ў мове: некаторыя рускія дзеепрыметнікі (прыметнік) перакладаюцца беларускімі назоўнікамі. Напрыклад: **начинающий литератор - літаратор** \ **начинающий писатель - пісьменнік**, **пачатковец, консолідуючая религія - рэлігія-кансалідант**.

Толькі ж сам назоўнік **лячэнік** для шуканага тэрміна не зусім прыдатны. П. Сцяцко абрэгтоўвае правамернасць тэрміна **урач-лячэнік**, што ён "досьць выразна перадае змест адпаведнага паняцца, яго існасць, што вы-

нікае з семантыкі ўтваральнаага слова **лячэніны** "прызначаны для лячэння, звязаны з лячэннем".

Аднак якраз семантыка і марфемная структура назоўніка **лячэнік**, замацаваны ў літаратурным ужыванні і ў слоўніках, не дапускаюць выкарыстання гэтага слова ў значэнні "той, хто лечыць, займаецца лячэннем".

А меж тым у жываой беларускай мове ад дзеясловаў лёгка ўтвараюцца назоўнікі з суфіксам **-ник**, **-онник**, што абазначаюць асоб паводле іх занятку. У книзе П. Сцяцко "Беларускае народнае словаўтварэнне" (Мінск, 1977) даследуюцца такія назоўнікі, у іх ліку:

грабенник - "грабец", важэнник - "хто возіць", вучэнник - "настайник", скароджэнник - "баранавальшчык", стрыжэнник - "цырульник".

У гэтым улучанаеца словаўтваральнае празрысты і сэнсава недвухзначны (што важна для тэрміна) назоўнік **лячэнік**, у якім выразна адбілася сувязь з словамі

лячэнне, лячыць.

Лячэннік - той, хто лечыць, займаецца лячэннем. А "той" - урач.

Значыць, гэтая назоўнікі добра, згодна аўяднанісу ў складзе тэрміна **урач-лячэннік**. Што да заўважней на першым часе гутарковай стылістычнай афарбоўкі слова **лячэнік**, то ў працэсе функцыянавання тэрміна яна можа нейтрапізавацца.

Такім чынам, прапанаваны П. Сцяцко варыянт тэрміна (з улікам нашых заўваг **урач-лячэннік**) можа стаць предметам зацікаўлення з боку карыстальнікаў беларускай мовай.

Не выключаюцца іншыя варыянты. У прыватнасці **урач-лечнік**. Значэнневую недавыражанасць слова **лечнік** кампенсуюць спалучаны з ім назоўнік **урач**. А вось спалучэнне з прыдаткам **урач-лечнік**, відаць, не падыдзе як назва ўрача, які лечыць. **Лячэнец** можа ўспрымацца: "той, хто лечыць, займаецца лячэннем; пацыент".

Алесь Каўрас.

Парадак дня

Рэспубліканскай Рады ТБМ 21.10.2012 г.
Проект

1. Инфармация Старшыні ТБМ аб працы арганізацыі ў 2012 г.
2. Абмеркаванне плану працы ТБМ на 2013 год.
3. Аб зменах у рэдкаледзі газеты "Наша слова".
4. Аб зменах у складзе Сакратарыту.
5. Инфармация па разліцаціі праекту аб Міжнародным сертыфікаце беларускай мовы.
6. Прыняцце Звароту да дэпутатаў Нацыянальнага сходу аб неабходнасці прыняцця Закона "Аб дзяржаўнай падтрымцы беларускай мовы".
7. Прыняцце Звароту да ўладаў Беларусі аб авбяшчэнні 2013 года Годам беларускай мовы.
8. Рознае.

Проект

Зварот Рады ТБМ да ўладаў Беларусі

Сябры Рады ТБМ прапануюць авбясціць наступны, 2013 год, "Годам беларускай мовы" ў гонар юбілею класіка беларускай літаратуры Максіма Гарэцкага і 1150-годдзя з момантам стварэння першай славянскай азбуки і перакладу на славянскую мову першых кніг Святога Пісання. Мы таксама прапануем Ураду Беларусі распрацаўваць і ажыццяўіць канкрэтную праграму падтрымкі беларускай мовы ў розных сферах грамадскага жыцця нашай краіны.

Проект

Зварот Рады ТБМ да дэпутатаў
Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь

Сябры Рады ТБМ звяртаюцца да наноў абраных дэпутатаў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь з прапановай распрацаўваць і прыняць у бліжэйшы час закон "Аб дзяржаўнай падтрымцы беларускай мовы". Канцэпцыя адпаведнага праекта закона прынята 11-м з'ездам ТБМ і надрукавана ў газете "Наша слова".

ЗВАРОТ

Віцебскай абласной рады

ГА "Таварыства беларускай мовы імя Ф. Скарыны"
"Аб плане падрыхтоўкі да 90-годдзя В.У. Быкава"

Прыняты на пасяджэнні рады 26 верасня 2012 года

1. Рада адзначае, што прапановы па падрыхтоўцы да 90-годдзя з дня народзінаў В.У. Быкава, папярэдне абмеркаваныя і агучаныя старшынём абласной арганізацыі І.А. Навумчыкам 19 чэрвеня 2012 г. у в. Бычкі Ушацкага раёна на імпрэзе падчас святкавання 88-ай гадавіны пісьменніка, былі адзінадушна падтрыманы ўдзельнікамі Літаратурных чытанняў і знайшли станоўчы водгук у Міністэрстве культуры. Як відома, прынята настойлівая прапанова грамадскасці Беларусі аб стварэнні ў Менску музея В.У. Быкава.

2. Віцебская абласная рада ТБМ лічыць неабходным правядзенне шырокай пропаганды твораў пісьменніка. Мы прапануем арганізаўца разам з бібліятэкамі чытацкія канферэнцыі, кніжныя выставы, творчыя вечарыны, прысвечаныя жыццёваму і творчаму шляху знакамітага земляка, сутэрэны з пісьменнікамі, у першую чаргу з тымі, хто ведаў В.У. Быкава асабіста, з яго аднадумцамі.

3. Лічым неабходным звярнуцца ў адпаведныя дзяржаўныя органы з прапановай аб правядзенні ў 2014 годзе наўкупа-практычнай канферэнцыі, прысвечанай В.У. Быкаву. Канстатуем, што абласная рада разам з іншымі грамадскімі аўяднаннямі правядзіць на радзіме пісьменніка ў в. Бычкі Ушацкага раёна ў чэрвені 2013 і 2014 г. Літаратурныя чытанні.

4. Прасіць Міністэрства культуры, Саюз мастакоў Беларусі правесці ў 2013 г. на радзіме В.У. Быкава пленэр, а ў 2014 г. адкрыцца выставу, прымеркаваную да юбілею пісьменніка. Выставу правесці ў Менску, Віцебску і Гародні.

5. Прасіць Віцебскі абласны выканаўчы камітэт, Ушацкі райвыканкам разгледзець да канца 2012 г. пытанні добраўпрадавання тэрыторыі, прылеглай да Музея-сядзібы В.У. Быкава ў в. Бычкі.

6. Прасіць Віцебскае абласное ўпраўленне культуры даць даручэнне адпаведным падначаленым установам абанавіць экспазіцыю музея-сядзібы ў в. Бычкі. У сваю чаргу, абласная рада ТБМ арганізуе грамадскасць для правядзення неабходных работ.

7. Прасіць Віцебскае абласное ўпраўленне культуры даручыць Віцебскому абласному краязнаўчаму музею стварыць выставу дакументальных матэрыялаў і твораў мастакоў, прысвечаных жыццёваму і творчаму шляху В.У. Быкава.

8. Прасіць Віцебскі абласны выканаўчы камітэт працягніць комплекс мерапрыемстваў па ўвекавечанні памяці В.У. Быкава, разгледзець пытанне пра наданне імія Быкава Віцебскай абласной бібліятэцы, а таксама Віцебскай дзіцячай мастацкай школе №1 і вярнуцца да рапшэння аблыванкама аб наданні імія В.У. Быкава адной з вуліц г. Віцебска.

Старшыня Віцебскай абласной рады

ГА "Таварыства беларускай мовы імя Ф. Скарыны"
І.А. Навумчык

УДАКЛАДНЕННЕ

У прадмове да нядыўна выдадзенага акадэмічнага "Слоўніка беларускай мовы" (2012) гаворыцца, што ён уключае каля 150 тысяч лексічных адзінак, пададзеных у адпаведнасці з новымі правіламі беларускай арфаграфіі. Гэту ж лічбу слоў падтрымлівае і яў рэцэнзіі на слоўнік (Наша слова. 2012. № 23), дадаўшы: ён ад папярэдняга выдання (1987) адрозніваецца найпершым, што папоўніўся больш як 30-ю тысячамі слоў.

Праз пэўны час у "Нашым слове" (№ 32) быў змешчаны артыкул Ю. Пацюпы і К. Пучынскага "Лыжка мёду і бочкі дзёгю: Зноў пра "Вялікі слоўнік беларускай мовы" Ф. Піскунова". Аўтары мімаходам, але дарэчы закранаюць і "Слоўнік беларускай мовы" (2012), пішуць, што ў ім "беспрэцедэнтнае, больш чым на 30 тысяч слоў, перабольшанне заяўленага абсягу рэестру", што слоў у ім "меней чым у заяўленым папярэдніку СБМ-87, які ўтрымлівае больш за 118 тысяч слоў". Пры гэтым аўтары спасылаюцца на праўяранне "з дапамогай праграмы "Літара" (электронны текст СБМ нядыўна быў выкладзены ў сеціве)".

Прайшло нямала часу, але наўкуковыя рэдактары СБМ-12 чамусьці ніяк не здрагавалі ў друку на гэтую досьцы істотную заўвагу. Я ж, лічачы і сябе вінаватым у tym, што падтрымлівае іх, паказваю ў СБМ-12? Падлічыў слоў, змешчаныя на с. 100-120, вызначыў сярднє арыфметычны лік, памножыў на агульную колькасць слоўнікаў старонак (без "Прадмовы"). Атрымалася 128 700 слоў. Гэта, канечно, не "150 тысяч", але і не "меней чым у СБМ-87".

Праўда, як ужо адзначалася ў маёй рэцэнзіі, у СБМ-12 часам асобныя слоўы даюцца неяк інакш, чым было ў выданні 1987 г. Напрыклад, у СБМ-87 падаваліся як трывалыя аднословія, а ў СБМ-12 - як норму напісанні не ставаць у два слоўы. Гэты слоўнік перавыдаваўся некалькі разоў і кожны раз з той самай нормай не ставаць. Але паколькі ў іншых, названых вышэй даведніках змешчанаўца ставаць і не ставаць, разнабой у напісанні мае месца і сэння. Прывядзём толькі парычыўныя прыклады - спачатку правільнага напісанні гэтага дзеяслова з адмоўем "не", а пасля - памылковага (хутчэй - карэктарскага):

1) Якой жа выгоды яшчэ не ставала?! (Я. Купала);
2) У яе ў галаве не стае трохі клёпак (Ц. Гартын);
3) Да чаго змаглі дажыцца - верыць сілы не стае... (Г. Бураўкін);
4) Кніг не ставала, беларускія трапляліся мала калі (М. Лужанін);
5) На гэта проста фізічна часу нестасе (У. Арлоў);
6) Размова зайшла пра тое, што нестасе піяру (А. Паплаўская);
7) Усё нібы ёсьць у маёй Беларусі: і белая лебедзь, і шэрыя гусі, а нечага ўсё ж нестасе (У. Сцебурак);
8) Зараз нестасе ў казны валюты - таварамі забіты ўсе склады (Алесь Няўвесь).

Іван ЛЕПЕШАЎ

Чэшскі рэжысёр:

"Беларуская мова -
гэта такая сіла!"

Чэшскі хрысціянскі кінаматаграфіст Атакар Шмідт лічыць, што беларусы нечым нагадваюць чэхаў, але больш за іх узноўляюць. І што беларускія мовы вынішчыць.

мітрапаліт Філарэт асвяціў здымак гэтай выявы Святога Вацлава і перадаў яго кардыналу Дуку. Гэта быў экуменічны жэст на самых вярхах Праваслаўнай і Рыма-каталіцкай цэркваў. Супрацоўніцтва паміж гэтымі цэрквамі існуе і ў самой Беларусі.

Мы там адчувалі сябе як дома. У Яны ёсьць дамешка ўкраінскай крыві, дык з ёю было зразумела. Але я мушу прызнаць, што быў здзіўлены.

- Чым найболівы?

- Тым, што там такая хрысціянская руплівасць. Гэта зямля, якая прасякла крывей пакутнікаў. І на гэтай зямлі храмы, якія праваслаўныя, так і католіцкія, растуць цяпер як грэбы пасля дажджу.

- Ці гэта не звязана з тым, які там цяпер палітычныя рэжымы?

- Не ведаю, ці гэта залежыць ад палітычнага рэжыму, то бок, ці гэтыя храмы будуюць насуперак яму, ці з яго дазволу і пры яго падтрымкі. Але мы там адчувалі сябе добра. А ў контактах са звычайнімі людзьмі мы раптам адкрылі, што тая беларуская мова, якую праграмна вынішчалі... Ведаеце, у кожным стагоддзі знішчалі як мінімум траціну беларусаў, а ў 20-тым стагоддзі іх знішчалі двойчы па траціне. Гэта рабіцца здымкі для фільма пра Кірыла і Мяфодзія - стваральнікаў славянскай азбуки і царкоўнаславянскай мовы - Шмідт рабіў і ў Беларусі. Пра свае ўражанні ад падарожжа ў Беларусь ён распавяў Чэшкаму рады.

У прыватнасці, Атакар Шмідт сказаў:

- У Беларусь мы пачалі з мантажысткай Янай Студнічкай і з рэкамэндатыўным лістом ад кардынала Дамініка Дука не толькі дзеля таго, каб зняць наведванне Менскай кафедры фігуркай Дзіцяцкі Ісуса (Prazske Jezulatko) і зрабіць здымкі для фільма пра Кірыла і Мяфодзія, але і дзеля таго, каб зрабіць дакументальны фільм пра кляштару Палацку. У Палацку раней быў езуіцкі кляштар, але калі езуітаў забаранілі ў Беларусі, дык тая пакрылі свае абразы на сценах тынкам, каб захаваць іх для будучых пакаленняў. А цяпер праваслаўныя манашкі ў гэтым кляштары адкрылі тывя аброзы або, калі гаварыць даўдна, фрэскі. І выявілася, што на іх ёсьць нешта, што нараджае выяву Святога Вацлава.

- Выява нашага Святога Вацлава ў праваслаўнай краіне?

- Гэта наш супольныя святы. Ведаеце, праваслаўная манашка, наш праваднік па тым кляштары, мела імя Людміла, на памяць аб нашай Святой Людміле. Ну дык вось, як праваслаўныя, так і атэістычныя адмыслуць, якія даследавалі таго фрэску, прыйшлі да высновы, што гэта несумненна выява Святога Вацлава. Магчыма, што там ёсьць яшчэ і выява Святога Войцеха, але нахонт гэтага ніяма адзінства. Дык вось, гэтая выява ў Палацку - адзіная выява Святога Вацлава ў праваслаўным свеце. Яны ў нечым на нас падобныя, а прытым узноўляюць. Мы адчуваём туты яшчэ раз, калі закончыцца рэстаўрацыя. Магчыма, што паадзем туты разам з кардыналам Дукам. Уявіце сабе, што

Паводле Рады ў Свабода.

Шаноўныя супернікі.

Я кампазітар, які жыве і працуе ў ЗША больш за 19 гадоў. Я нарадзілася ў Менску, скончыла Спеціяльную Музычную школу пры Беларускай Дзяржаўнай Кансерваторыі і потым Маскоўскую Кансерваторию і аспірантуру, з'яўляюся сябрам Беларускага саюза кампазітараў з 1991 года.

Я хацела б падзяліцца навінай аб выпуску сусветнавядомай кампаніяй Naxos кампакт-дыска з запісам на беларускай мове маёй 36-хвілінай кантаты "Песні для Лады" ("Songs for Lada"), для дзіцячага хору, салістай (сапрана і народнае контрапальта), беларускіх народных інструменту і сімфанічнага аркестра; а таксама 14-хвілінай аркестравага твору "Да Новага Свету" ("To The New World").

Хацелася б звярнуць увагу на тое, што абодвы творы нахінена выкананыя і запісаныя выдатнымі выкананцамі: дзіцячым хорам Мічыганскага дзяржаўнага юніверсітэта (дырыжор Мэры Эліс Столак), салістамі (Валянціна Флір-сапрана, і Валянціна Пархоменка-Козак, народнае контрапальта) і Дэтройцкім сімфанічным аркестрам пад кірауніцтвам галоўнага дырыжора Леонарда Златкіна. Амерыканскі дзіцячы хор вывучыў і выдатна выканану кантату на беларускай мове.

Была б вельмі ўдзячная вашай арганізацыі за садзейнічанне па распаўсюджаванні інфармацыі на Беларусь і ў замежжы калі гэта магчыма.

Спадзянося на станоўчае стаўленне да маёй музыки і падтрымку ў папулярызацыі дыска.

**Шырая вашая,
Ала Барзова,
кампазітар.**

P.S. Далучаю маю біяграфію на ангельскай і рускай мовах, а таксама водгук з кастрычніцкага выпуска вядомага часопіса Gramophone (<http://www.exacteditions.com/read/gramophone/october-2012-32485/13/>).

Інфармацыя пра дыск:
"Песні для Лады" (1986-1991) прысьвеченыя маёй дачцы Ладзе - гэта музычная вандроўка ў яркі і бязмежны свет дзіцячества, твор нахінены беларускім дзіцячым фальклорам: спевамі, лічылкамі, гульнямі, танцамі, калыханкамі, якія адлюстроўваюць беларускія матывы ў агульнай мелодыі сусветных культур. У дадатак да аўтэнтычных беларускіх народных тэкстаў далучаны аўтарскі сценар і некаторыя аўтарскія тэксты.

"Да Новага Свету" (2001-2002)- праграмны твор, які перадае эмацыйнальны задрад эмігранцікіх хвалей з ўсяго свету ў гісторыі Амерыкі.

Дыск вельмі прыгожа аформлены і ўключае 12 - страницавы буклет з інфармацыйнай аб творах, кампазітары, выкананцамі, і шмат фатографій. Naxos змясціў лібрэта кантаты ў інтэрніце (арыгінальны бела-

Песні для Лады

рускі тэкст, транслітарацыя і ангельскі пераклад).

Дыск можна таксама замовіць па інтэрніце ад Naxos (<http://www.naxosdirect.com/BORZOVA-ALLA--SONGS-FOR-LADA-TO-THE-NEW-WOR/title/8559706/>) і іншых кампаній, уключаючы Amazon.com і iTunes. На сайдзе Naxos размешчаны водгукі аб дыску з розных крыніц, уключаючы вельмі рэпрэзентатыўны часопіс Gramophone.

Дадатковыя водгукі:

"Ала Барзова ўпершыню звярнула на сябе маю ўвагу па рэкамендацыі калегі кампазітара Джона Карыл'яна. Упершыню пабачыўши яе музыку мне адразу кінулася ў очы спалучэнне традыцыйных структур і гармоніі, і свежага голасу; які разам адлюстроўваюць два розныя сусветы. "Песні для Лады" сапраўды ўнікальны твор, які мае прыгожую камбінацыю народнай музыки, дзіцячага хору і аркестра. "Да Новага Свету" паказвае выключны густ выкарастаных кампазітарам аркестровых фарбаў, а таксама пашырыны дыяпазон яе гарманічнай і рытмічнай мовы. Вельмі прыемна было выконаваць і запісываць гэтыя творы".

Леанард Златкін,
галоўны дырыжор
Дэтройцкага сімфанічнага
аркестра.

"Аб'ём эмоций, прыгажосць кожнай фразы і малютныя ритмы і гармоніі робіць "Песні для Лады" адным з самых мастацкіх пераканаўчых музычных твораў у дзіцячай харовой аркестровай літаратуре. Спадарыня Барзова, у сваёй малютнай аркестроўцы, дала малечы масць маладым выкананцам Дзіцячага хору Мічыганскага дзяржаўнага юніверсітэта, устанавіўшы беларускую культуру і дазволіла ім адчуць бацькую традыцыі ўсходняй еўропейскай фальклорнай музыки. Маг на дзея, як дырыжора маленікі дзяцей, каб спевакі праз досвед выканання якансай, вельмі музичнай і артыстычнай харовой літаратуре, мелі досвед нахіненасці і трансфармаваліся пад уздзеяннем прыгажосці музыки і пазіці. Менавіта гэта і здзейсніла выкананне хорам "Песня для Лады" і за гэта мы вельмі ўдзячны!"

Мэры Эліс Столак,
дырэктар-заснавальнік
Дзіцячага хору Мічыганскага
дзяржаўнага юніверсітэта.

Водгукі ў прэсе пасля канцэртаў у Дэтройце:

"... Амбіцыйная сюита, чароўнае пераплечение шарму і грані ... дали нарастаўшыя авацы кампазітару."

Lawrence B. Johnson, The Detroit News, Дэтройт, 16 студзеня 2009 года.

"... дружэлібны твор з апетытам на Вялікую Заяву..."

Reviews

Donald Rosenberg reviews Lisez Etrez piazzai Craig Shippard. The performance is by turns affecting and charming, and very a bit of malice? — [Reviews](#)

Ken Smith on Cornelius Dufallo's violin meets electronics album: "The results are a mixture of electronic and acoustic instruments, like strings, brass, guitars, and didgeridoo. The 15 movements, which were originally composed for violin and didgeridoo, have been reorchestrated for violin and electronics. The music is a mix of traditional jazz, blues, rock, and classical music, with some bluesy elements thrown in. The instrumentation is quite interesting, with didgeridoo being a highlight of the piece." — [Reviews](#)

BORZOVA: Donald Rosenberg reviews Lisez Etrez piazzai Craig Shippard. The performance is by turns affecting and charming, and very a bit of malice? — [Reviews](#)

CORNELIUS DUFALLO: Ken Smith on Cornelius Dufallo's violin meets electronics album: "The results are a mixture of electronic and acoustic instruments, like strings, brass, guitars, and didgeridoo. The 15 movements, which were originally composed for violin and didgeridoo, have been reorchestrated for violin and electronics. The music is a mix of traditional jazz, blues, rock, and classical music, with some bluesy elements thrown in. The instrumentation is quite interesting, with didgeridoo being a highlight of the piece." — [Reviews](#)

De Bitis: Michaela Bittner's work "Herricht" has been described as "a musical odyssey from the depths of the forest to the heights of the sky." — [Reviews](#)

Da Capo Chamber Players: Michaela Bittner's work "Herricht" has been described as "a musical odyssey from the depths of the forest to the heights of the sky." — [Reviews](#)

Амерыканскі хор і аркестр выконваюць кантату Алы Барзовой на беларускай мове

Mark Stryker, Free Press, Дэтройт, 17 студзеня 2009 года.

Ала Барзова

кампазітар, дырыжор, піяніст, арганіст, сапрана

Уручычаю ў 2002 годзе кампазітару Але Барзовай прэстыжную Goddard Lieberman прэмію, Амерыканская акадэмія мастацтваў і літаратуры адзначыла кампазітара як "яркую і арыгінальную з'яву на амерыканскай музычнай сцене. Кожная напісаная ёю нота і мае непасрэднае ўздзеянне на слухача, якое гэтак жа здзіўляе, як і хвалюе".

Сярод шматлікіх узнагарод А. Барзовой - Першая прэмія на міжнародным кампазітарскім конкурсе Фрэдэрыка Дэліоса ў Фларыдзе, прэміі розных амерыканскіх фондаў і арганізацый. Музыка А. Барзовай выконвалася на такіх відных міжнародных фестах як Аспенскі (Каларада), Кабрыльскі (Каліфорнія), Фрыдэрыка Дэліоса (Фларыда), Sonic Boom (Нью-Ёрк), а таксама была прадстаўлена Гугенхайм - Музэем (Нью-Ёрк), у канцэртных серыях Cutting Edge, і тады выкананіца, як Дэтройцкі сімфанічны аркестр пад кірауніцтвам Леонарда Златкіна, Кабрыльскі фэстываль аркестр пад кірауніцтвам Марын Алсон.

Барзова паспяхова працуе ў розных жанрах. У прэсе неаднаразова адзначаліся індывідуальны стыль кампазітара, тэатральнасць, яркае ўдзеленне. Музыка Барзовай спалучае лірыку і свавольства (New Yorker), класічна збалансаваную форму і сучасную кампазітарскую тэхніку. Некаторыя з яе сачыненняў маюцца ў адпаведнай сусветнай культуры ("шматнаціянальнае" сачыненне "Да Новага Свету" для сімфанічнага аркестра, "арабская" камерная канцата "Песні Маджнун" для тэнара і ансамбля, "габрэйскі" цыкл "Мама сказала" для тэнара і ансамбля, "французскі" "Вобразы для скрыпкі і фартэпіяна", "іспанскі" балет "Калі прычына то спіць, то прачынаеца: вобразы Гойі") ці гістарычнага перыяду ("Бала-да пра Барнабі" для змешанага хору, заснаваны на сярэднявечнай легенде Le Jongleur de Notre Dame). Некаторыя сачынені ўжо заснаваны на джазам, неад'емнай часткай амерыканскай музычнай культуры

("Пінск і блюз" для канцэрціны і фартэпіяна, сачыненне існуе таксама ў версіі для акардыёна і скрыпкі; часткова ўжо згаданыя "Мама сказала" і "Да Новага Свету"). Беларускія вытокі відавочны ў такіх сачыненнях як аркестравая канцата "Песні для Лады" на фальклорных словам, харавы цыкл "Калі вечер вее" на слова Максіма Танка, ужо згаданы "Пінск і блюз" і іншых. Адно з нядзёніх разгрнутых сачыненняў кампазітара - "Вандроядка Гулівера ў Лапуту" для фартэпіяна, замоўленае пры падтрымцы Meet the Composer для маладога руска-амерыканскага вітузода Васіля Прымакова. Прэм'ера сачынення адбылася ўвосень 2006 года ў Саване (штат Джорджыя), за якой услед пайшлі выкананні ў розных амерыканскіх штатах. У лістападзе 2007 года ў рамках фестаў "Гукавыя шляхі" ў Санкт-Петраполье і "Маскоўская восень" у Маскве адбылася прэм'ера вакальнага цыкла для тэнара і фартэпіяна "Вясёлая гадзіна" на слова Лерманава ў выкананні Амерыканскага тэнара Стывена Эбеля і аўтара.

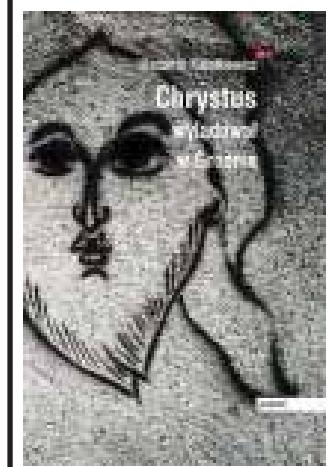
Гэты ж цыкл у версіі для тэнара і ансамбля прагучыў 19 лютага 2008 года ў канцэрце ансамбля Da Capo Chamber Players у Меркін - холе ў Нью-Ёрку. У красавіку 2007 года аркестравае сачыненне "Да Новага Свету" было выканана ў вілікай зале Беларускай філармоніі. Нацыянальным сімфанічным аркестрам Беларусі пад кірауніцтвам Аляксандра Анісімава. У жніўні 2008 года "Да Новага Свету" было выканана ў заключным канцэрце Кабрыльскага фэсту сучаснай музыки ў Санта Круз, Каліфорнія, пад кірауніцтвам Марын Алсон. У студзені 2009 года 40-хвілінная канцата "Песні для Лады" была выканана Дэтройцкім сімфанічным аркестрам пад кірауніцтвам Леонарда Златкіна. У верасні таго ж года Дэтройцкі аркестр выканав "Да Новага Свету". Абодва сачыненні былі выпушчаны на кампакт-дыску ў 2012 годзе амерыканскай кампаніяй Naxos. Кампакт-дыск "Пінск і блюз" з камернымі сачыненнямі Барзовай, запісаны Da Capo Chamber Players з прыцягненнем відных амерыканскіх салістай, быў выпушчаны амерыканскай кампаніяй Albany Records у траўні 2007 года. У 2012 годзе аднаактавая камічна оперы кампазітара "Вясельны падарунак бабулі-піраткі" была выканана салістамі Амерыканскага лірычнага тэатра ў Нью-Ёрку.

Барзова паспяхова працуе ў розных жанрах. У прэсе неаднаразова адзначаліся індывідуальны стыль кампазітара, тэатральнасць, яркае ўдзеленне. Музыка Барзовай спалучае лірыку і свавольства (New Yorker), класічна збалансаваную форму і сучасную кампазітарскую тэхніку. Некаторыя з яе сачыненняў маюцца ў адпаведнай сусветнай культуры ("шматнаціянальнае" сачыненне "Да Новага Свету" для сімфанічнага аркестра, "арабская" камерная канцата "Песні Маджнун" для тэнара і ансамбля, "габрэйскі" цыкл "Мама сказала" для тэнара і ансамбля, "французскі" "Вобразы для скрыпкі і фартэпіяна", "іспанскі" балет "Калі прычына то спіць, то прачынаеца: вобразы Гойі") ці гістарычнага перыяду ("Бала-да пра Барнабі" для змешанага хору, заснаваны на сярэднявечнай легенде Le Jongleur de Notre Dame). Некаторыя сачынені ўжо заснаваны на джазам, неад'емнай часткай амерыканскай музычнай культуры

У 2003, 2004 і 2007 гадах Ала Барзова выступіла ініцыятарам прыезду ансамбля Da Capo Chamber Players, аднаго з вядучых амерыканскіх ансамбліў сучаснай музыкі, на фэсты ў Беларусь (Беларуская музычна восень) ды Расію (Маскоўская музычна восень) і Гукавыя шляхі ў Санкт-Петраполье. Барзова выступіла ў канцэртах ансамбля не толькі як кампазітар, але і як піяністка і дырыжор.

Караткевіч апярэдзіў Умберта Эка і Дэна Браўна. У Польшчы выйшаў раман "Хрыстос прызямліўся ў Гародні".

Культавая ў Беларусі книга ўпершыню выдадзены па-польску.

Яна выйшла ў выдавецтве Oficyna 21. З беларускай мовы раман пераклала Малгажата Бухалік, якая раней перастварыла па-польску "Рыбін горад" Наталіі Біанай.

"Хоць кніжка "Хрыстос прызямліўся ў Гародні" толькі цяпер трапіла да польскага чытача, варта памятаць, што яна была напісаная ў сярэдзіне 1960-х. Гэта значыць, задоўга да "Коду да Вінчы", да "Імі ружы" Умбэрта Эка, а нават да рок-оперы "Ісус Хрыстос суперзорка" Эндро Лойда Вэбера з лібрэта Ціма Райса, - адзначае прэзідэнт часопіса Przekroj. - Беларускі пісьменнік Уладзімір Караткевіч а

Памёр Сяржук Цімохаў

9 кастрычніка пасля цяжкай хваробы памёр мастак Сяржук Цімохаў. Ён быў на меснікам старшыні Саюза мастакоў Беларусі.

Сяржук Цімохаў нарадзіўся ў 1960 г. у вёсцы Кротаў Гомельскай вобласці

У 1979 г. скончыў Менскую мастацкую вучэльню.

У 1984 г. скончыў Беларускую Акадэмію Мастацтва (кафедра манументальнага мастацтва).

З 1986 г. па 1998 г. жыў у Палацку. З 1999 г. жыў і працаў Менску. Сябра Беларускага саюза мастакоў з 1989 г.

Працаў ў жанры станковага жывапісу і графікі, манументальна-дэкаратыўнага мастацтва.

Творы мастака знаходзяцца ў Нацыянальным мастацкім музеі (Менск), Музеі сучаснага мастацтва Беларусі (Менск), Мастацкім фондузе Саюза мастакоў Беларусі (Менск), Мастацкім фондзе Міністэрства культуры Расіі (Масква), Музеі М. Шагала (Віцебск), Палацкім мастацкім музеі (Палацак), Галерзі "Galeria stuki Katarzyny Napiorkowskaj" (Варшава), Галерзі "Walentowski Galerie" (Дрэздэн), Галерзі "Axel

Babke" (Дрэздэн), Галерзі "Alla Bulyanskaya" (Масква, Лёндан), а таксама ў прыватных калекцыях на радзіме і за мяжамі.

Лаўрэат 2-га Міжнароднага Шагалаўскага пленэру 1997 г. Лаўрэат некалькіх бенале-

Вучыцца па-беларуску, ездзіце па-беларуску

Нарэшце адбылася доўгачаканая падзея: 12 кастрычніка на сядзібе ТБМ быў прэзентаваны кампакт-дыск з тэставымі заданнямі па Правілах дарожнага руху, на якім упершыню створана версія на беларускай мове! Дыска можна карыстацца пры індывідуальнай падрыхтоўцы, самастойна вывучаючы Правілы дарожнага руху, можна трэніравацца падчас навучання ў аўташколе. Фактычна гэта ўзорны прадукт, які цалкам забяспечвае моўныя права грамадзян, бо дае права выбираву мовы. Пры загрузцы дыска карыстальнік выбірае або беларускую, або іншую дзяржаўную мову і працуе над тэставымі заданнямі.

Падчас прэзентацыі кожны прысутны мог асаўіцца прыняць удзел у без перабольшання захапляльным працэсе прaverki сваіх ведаў. Пра дыск можна шмат распавядальніць, але лепей самому набыць патрэбную рэч і пераканацца ў праўдзівасці нашай ацэнкі. Хочацца адзначыць, што праца, якую выканалі маладыя людзі з ТАА "Новы паварот", значная па аб'ёме і важная дзяля пашырэння сферы ўжывання дзяржаўной беларускай мовы.

На сёння кожны грамадзянін Беларусі, які хоча мець права кіроўцы, можа зрабіць гэта на беларускай мове. Бы

ТБМ у 2012 годзе выдала "Правілы дарожнага руху" на беларускай мове, у якіх дзіцячынка пераклада на беларускую мову адзін з канспектаў па вывучэнні Правілаў і нарэшце ў супрацы з "Новым паваротам" спрыяла з'яўленню згаданага дыска з тэставымі заданнямі. Такім чынам, пад-

рыхтаваны ўвесь мінімальны неабходны комплекс для забеспячэння працэсу навучання кіроўцаў на беларускай мове. Справа за малым: навучыцца карыстацца сваімі канстытуцыйнымі правамі паўсюль ужываючы беларускую мову.

Алена Анісім.

Хлеб "Новавіленскі"

У крамах Менска з'явіўся ў продажы хлеб "Новавіленскі".

Нарэшце беларуская дастасоўная лінгвістыка пачынае апераўваць словам "Вільня", а не "Вільнюс".

Беларусь шматканфесійная на паштоўках

МИНІСТЭРСТВА СУВЯЗІ
І ІНФОРМАТИЗАЦІІ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
(Мінісвізи)

пр-т Незалежнасці, 10, 220050, г. Мінск
Тел. (8-017) 227 38 61, факс 227 21 57
E-mail: mpt@mpt.gov.by

05.07.2011 № 05-17/дено

На № _____ ад _____

МИНИСТЕРСТВО СВЯЗІ
І ИНФОРМАТИЗАЦИИ
РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ
(Минисвязи)

пр-т Независимости, 10, 220050, г. Минск
Тел. (8-017) 227 38 61, факс 227 21 57
E-mail: mpt@mpt.gov.by

Старшыні Грамадскага аўяднання
"Таварыства беларускай мовы
імя Францішка Скарыны"

Трусаву А.А.
вул. Румянцева, 13,
220034, г. Мінск

Аб выпуску дзяржаўных знакаў паштовай аплаты

Паважаны Алег Анатольевіч!

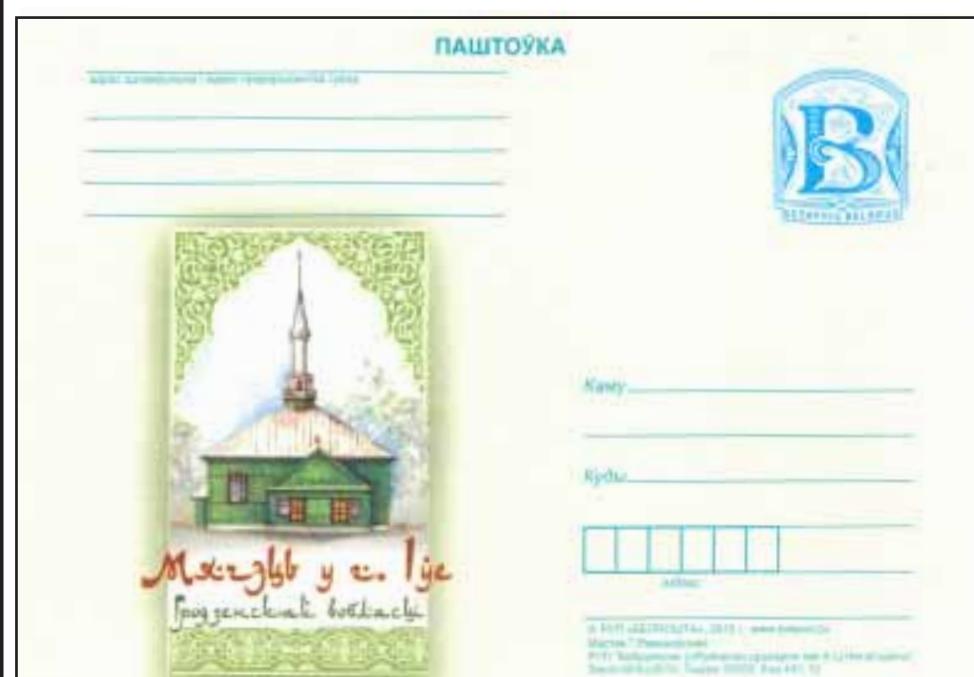
Вашы прапановы наконт выпуску паштовых марак з выявамі беларускіх сінагог і мячэці разгледжаны Міністэрствам сувязі і інфарматызацыі Рэспублікі Беларусь.

Паведамляеца, што тэматычныя планы выдання паштовых марак на 2011 і 2012 гады зацверджаны і ўжо не падлягаюць карэктроўцы.

Разам з тым тэмы, якія Вы прапануеце, былі прарапрацаваны з Саюзам беларускіх ўярэйскіх грамадскіх аўяднанняў і суполак і Мусульманскім рэлігійным аўяднаннем у Рэспубліцы Беларусь. З улікам іх пажаданняў прынята рашэнне выпусціць ў 2012 годзе дзве паштовыя карткі з выявамі сінагогі ў Мінску і мячэці ў Ію.

Першы намеснік міністра

I.B. Rak.

БУРА Ў ШКЛЯНЦЫ ВАДЫ

**Кожнаму гарантуюца
свабода поглядаў,
перакананіё іх
свабоднае выказванне.**
Арт. 33 Канстытуцыи РБ

Шчыра кажучы, спачатку нават не хацеў абвяргаць Анатоля Тараса. Бо дастаткова парабаўшы мой артыкул ("НС", № 38 за г.г.) і яго водгук ("НС", № 40), каб пераканацца, што спрачаеца гэты аўтар зусім не з тым, што ў ім напісаны, а з уласнымі фантазіямі. Калі ён не верыць у маю шчырасць, гэта яго асабістая проблема. І проблема той ідэалагічнай дактрины, якую ён увасабляе.

У сваім допісе я, сядр іншага, пералічыў розныя групы расійскага грамадства ў залежнасці ад асэнсавання гісторыі і бачання далейшага развіцця. Спадару Тарасу, відаць, зручна бачыць грамадства маёй Радзімы спрошчана-аднастайным. Но, у працоўным выпадку, уся яго дактрина трашыць па швах. Спасылаючыся на нейкіх удзельнікаў токшою расійскага тэлебачання, нязгоду з імі ён аўтаматычна пераносіць і на мяне. Але я ў тых праграмах ні разу не ўдзельнічаў. Гэта тое ж самае, як за любую думку, што выказавацца на беларускім тэлебачанні, папракаць сп. Тараса. Наіўна?

Уяўляю асабістую пакрыўджанасць гэтага аўтара за тое, што нехта дазволіў сабе не захапіцца ягонай творчасцю - маўлю, як пасмеў? Гэта, увогуле, звычайная рыса тых, хто пра іншых робіць рэзкія высновы, пагарджаючы складнасцю чужога ўнутранага жыцця. Таму, думаю, усё астатніе ў майі артыкуле ён пра чытаў не вельмі ўважліва. Дзе толькі ён адшукаў у мяне "павучанне" кагосьці розуму, раз'юшанаць з-за працэсаў у Беларусі, ды яшчэ і з пункту гледжання нейкага "старэйшага брата"? Увесь час, наадварот, я падкрэсліваў павагу да беларускага адраджэння і народа, сядр якога давялося жыць. Што да т.зв. "старошага брата", то гэта ідэалагема эпохі, якая ўжо мінула. Адвольна пераносіць яе і на іншую эпоху для гуманітарыя прости недравальна. Дарэчы, актыўна навязваў гэту ідэалагему маёй нацыі Іосіф Джулагашвілі (Сталін), чыё супраўдане прозвішча, здаецца, мала нагадвае рускасць.

Свой артыкул "У да-паўненне слоў Леаніда Лыча" я напісаў у працяг размовы, якую пачаў не сам. Але, па зразумелых прычынах, меў права выказавацца. І пытанне "На каго разлічаны кнігі Дзяржынскага (а заадно і Тараса)?" першы задаў не я. Але колькі абурэння выклікалі мае слова пра тое, што сацыяльная група, да якой належаць гэты аўтар, мне ўсяго толькі несімпатичная! Відаць, свае антыпатіі могуць свярбець толькі ім.

Не ведаю, ці падрэа-

гавалі ў "НС" ліст Тараса або сам ён крыху супакоіўся і напісаў больш стрыманы, чым спачатку ў інтарнэце. Толькі там пра слова, што "мая сама-свядомасць ні ў якой ступені не вораг вашай" ён па-бальшавіцку, ну проста як следчы НКУС у 1937 г., заяўіў: "<...> именно враг! Притом враг убеждённый и воинствующий". Што ж, неадэкватнасць гэта, сапраўды, бяды. Таму прымушаю сябе на сп. Тараса не крыхудзіцца. Праўда, з пункту гледжання псіхалогіі яго погляды ўяўляюць цікавасць.

Псіхолагі I. Дубаў і A. Пятроўскі (Расія), асэнсаваючы ўнутраны свет людзей савецкай эпохі, зважалі на іхнюю блакадную свядомасць: "постоянное ощущение опасности с угрозой внешнего врага, даже если реальной угрозы не было"; "невротический отказ от сравнения себя и других стран". Але калі ў савецкую эпоху гэта блакаднасць была навязанай ідэолагіі, то зараз яна можа быць толькі дабраахвотнай. Напрыклад, калі чалавек на блакадной свядомасці зрабіў сабе імя. Тады яму нават страшна падумашы, што нехта, каго ён уяўіў і апісаў ворагам, насамрэч ім не з'яўляецца.

Дазвольце трохі пра сябе. У нашу краіну я прыехаў у 1986 г. І адразу ўзяўся за вывучэнне беларускай мовы. Больш за паўгода не мог знайсці ў продажы слоўніка. Выручала тое, што ва ўсіх газетах тады друкаваліся адны і тыя ж "передавыя артыкулы" (памятаце такое?). Вось, карыстаючыся газетамі на сваёй і вашай мовах, вучыў беларускую лексіку. Ну і, канешне, аднакурснікі з вёскі дапамагалі практыкавацца ў набытых ведах. Свет моў - гэта мая любоў. Пераходзіць з мовы на мову (рускую, беларускую, украінскую) мне прости падабаецца, без усялякіх ідэалагічных кратай. Наколькі магу, стараюся падзяліцца гэтым захапленнем і з іншымі. Пачынаючы з 1987 г., не раз выступаў у друку з прапагандай беларускага слова:

- "Пераадолець пісіхалагічны бар'ер" ("Заря", 30.03. 1990);
- "Не толькі мова чэргаў" ("Заря", 08.06.1990);
- "Каб не нішчыліся парасткі" ("Заря", 10.08.1990);
- "Веление времени" ("Заря", 18.10.1990);
- "Жыве Беларусь?" ("Чырвонае змена", 04.01.1991);
- "Грэба шанаваць тое, што маем" ("Народная трывбуна", 27.10.2001);
- "Двухмоёе і школа" ("Народная трывбуна", 09.08.2003);
- "Беларуска-рускі слоўнік хімічных тэрмінаў" ("Хімія: праблемы выкладання", 2009, № 6);
- "Заалагічны і батанічныя назвы на мовах усходніх славян" ("Біялогія: праблемы выкладання", 2011);
- "Размаўляць па-беларуску. Чаму не запатрабавана родная мова?" ("Брестский кур'ер", 2010, № 31);

- "Ці будзем размаўляць па-беларуску?" ("Брестский кур'ер", 2011, № 7);
- "Што рабіць? Роздумы расіяніна пра народную мову" ("Наша слова", 2010, № 35);
- "Трэці погляд" ("Наша слова", 2011, № 28);
- "Рэальны шлях да двухмоўнага адукцыі" ("Наша слова", 2012, № 26);
- "О языках и вере здесь и сейчас" ("Духовный вестник", 2011, № 7).

Увесну 1990 г. у абласной газеце "Заря" (на выразы з газеты дату тады не паставіў) выступіў у падрымку сувэрэнітetu Літвы, за што ў нумары ад 30.03.1990 паследаваў чытатцікі водгук накшталт тара-саўскага. У артыкуле "Я - за объединение снизу" ("Заря", 28.02.1991) выказаўся супраць захавання юнтарнага СССР. У артыкуле "Перевёрнутая странница. Распад СССР глазами уроженца России" ("Народная воля", 14.12.2009) абаснаваў перавагі для Расіі ў яе вызваленіі ад цяжару колішніх калоній. Праўда, і тады знайшліся некалькі тэндэнцыйных чытачоў, якія паміж радкамі вычыталі тое, што я не пісаў, і гнёўна абуразіўся на... уласныя домыслы.

У артыкуле "О нациях и национализме" ("Духовный вестник", 2012, № 6), спасылаючыся на спадчыну вялікага рускага філосафа Івана Ільіна, я паказаў адрозненне здаровага нацыяналізму ад яго хваробы. Сэнс сказанага: любоў да свайго пры здаровым раскладзе не можа несці нянявісці да чужога. Менавіта таму ўсё, у чым мяне абвінаваці сп. Тарас, гэта створаныя ім жа вобразы.

І ўсё ж, чаму погляды сп. Тараса і Дзяржынскага

я не ўспрымаю без захаплення?

Па-першое, за іхняе краініе дактрынёрства, калі факты выступаюць як дапаўненне да загадзя падрыхтаваных высноў. Калі сп. Тарас так моцна перайначыў мае думкі (свайго ж сучасніка!), то

чаму я павінен верыць правільнасці цытавання ім прадстаўнікоў даўніх эпох? Вельмі слышна, што на кнігах гэтых аўтараў стаіць папярэджанне для чытачоў: "Неизвестная история". Факты (падзеі, імёны, даты) яны, можа, прыводзяць і сапраўдныя, а вось асэнсаванню іх ўжына не хапае навуковай стрымансці - проста нейкія чарговыя носіцьбы "розуму, гонару і сумлення нашай эпохі" пасля КПСС прызначылі самі сябе на гэту ролю.

Па-другое, іх кнігі я ўспрымаю як сапраўдныя дапаможнікі па нянявісці. Таму "Анатомія ненависті" - гэта не толькі кніга А. Тараса пра руска-польскую канфлікты, але, спадзяюся, і тэма будучага пісіхалагічнага даследавання пра творчасць згаданых аўтараў. Усё ж такі цікава прасачыць,

як уласныя комплексы і ўнутраная несвабода (на глебе блакаднага мыслення) дадзеных асоб адлюстроўваліся на кірунку і якісці іхніх разваг.

А вось, па-трэцяе...

У снежні 1987 г. тыднёвік "ЛіМ" надрукаваў вытрымку з майго ліста, дзе былі такія слова: "Мне здаюца балбатунамі і пустасловамі тыя, хто, гаворачы пра любоў да роднай Беларусі, самі па-беларуску, што называеца, ні бум-бум". У цэлым, падобны падыход мне блізкі дагэтуль. Ну, прафачце мяне, калі ласка, за гэту слабасць. Як іншаземец я ўспрыняў вашу краіну найперш за ўсё праз яе тытульную мову (хая не яе адну). Яна для мяне не родная, але асабістая каштоўная. Інчай не стала ба часткай майго жыцця.

Я і цяпер не могу зразумець, навошта ліць кракадзілавыя слёзы пра беларускую мову, калі дастаткова яе праства вывучыць. Адзін чалавек з ліку аднадумцаў Тараса мне напісаў, што сучасная беларуская мова яго не задавальняе, даспадобы яму нейкай "мова Каліноўскага". Дык любая мова, тым больш яе сацыялект, 150-гадовай даўніны - гэта ўжо анахранізм. Яго можна вывучаць, але як сродак зносін ён сябе зжыў. А вось сучасная беларуская мова ўсё ж такі жывая.

Той жа суразмоўца на мяне заўвагу, што ў рускай мове няма слова "беларус" і "беларускі" - гэта прафанацыя, якая не раўніць сябе з беларускай мовай. Калі першае слова ўяўляе сабою кальку з беларускай мовы, неабходнасць у якой

(нават пасля непрацаваных доказаў В. Дзяржынскага)

застаецца больш чым сумніўнай,

то другое - гэта грубейшае парушэнне правілаў сучаснага рускага словаўтварэння.

У рускай мове ёсьць

слова "рускі", "чэркескі", "хакасскі", "чорескі", "эскимоскі"...

І раптам - нейкі "беларускі". Навошта падмняць патрыятызм

прымітыўным правінцыялізмам?

Звонку гэта выглядае

АДНАЗНАЧНА ГЛУПА.

Уявіце такі квазі-беларускі тэкст: "Я нарадзіўся ў России, моя родная мова русская. Российская Федэрацыя - самая буйная краіна ў свеце. Россияне вельмі любяць свою Радзіму..." Падобны "патрыятызм" з майго боку быў бы непавагай да самога сябе, таму ды мяне ён непрымальны. А пэўныя аўтары на такіх выкрунтасцях зрабілі сабе імя. Я пра гэта і напісаў: "<...> самавыражэнне за чужыя кошт заўжды звонку ўспрымаеца як паразітызм і культурная трэцяягатунковасць. <...> Хочуць ці не аўтары падобных кніг, але фактычна яны вядуть падрыўную працу супраць прэстыжу сваёй краіны і нацыі ў вачах суседзяў, а ўнутры краіны замацоўваючы нізілізм да тытульной мовы". А хіба не так? Калі дадзеныя аўтары трymаюцца ўласных "густаў", то іншыя маюць права лічыць гэта безгустоўнасцю. Толькі ўсяго. І ніякай "вайяўнічасці" - было бы з кім ваяваць! Іхня погляды для майго светасузірання не ўяўляюць абсалютна нікай небяспекі. Проста несімпатичныя, пра што я і напісаў.

Ганна Ахматава:

И мы сохраним тебя,

русская речь,

Великое русское слово.

Свободным и чистым

тебя пронесём,

И внукам дадим,

и от плена спасём.

Навеки!

Сакрат Яновіч (цы-
тую па памяці):

О, беларускае слово!

<...> Ты - мая рэлігія.

**Або Мікола Прака-
повіч:**

Мова мая - мой боль.

У сп. Тараса іншае ўяўленне пра трасянку - гэта яго права. Але я яго ўяўленне не падзяляю. Па праву носьбіта трох моў. Або на любоў да моў трэба прасіць дазволу ў тых, хто іх ведае горш за мяне?

Прадугледжваю пытанне: а іншыя аўтары не выкарыстоўвалі ўласныя словаў? Выкарыстоўвалі. Дастаткова Аляксандра Салжаніціна пачытаць. Толькі ён уключае іх у тэксты на сваёй нацыянальнай мове, а не паразітаваў на чужой. А сп. Тарас у чым толькі не папракнуў Расію, толькі карыстаецца - за выключэннем нек

Крыху пра сябе.
Нарадзілася 24 траўня 1979
года ў пасёлку Чырвонаармейск
Прыуральнага раёна Уральскай вобласти Рэспублікі Казахстан у рабоча-
слянскай сям'і.

Але карані маіх продкаў тут,
у вёсцы Алексічы Зэльвенскага раёна
Гарадзенскай вобласці, куды мая
сям'я па часе і перабралася. Тут у 1996
годзе я скончыла Дзярэчынскую ся-
рэднюю школу. Вучылася на слабага -
за курс сярэдняй школы атрымала
ганаровую грамату па беларускай
мове і літаратуре. Спрабавала пісаць
вершы. Чарговым штуршком да гэ-
тага было знаёмства ў сярэднім школьні-
мым узросце з Міхасём Уладзіміра-
вічам Скоблам і яго творчасцю.

А 23 снежня 1995 года раён-
ная газета "Праца" змясціла мае пер-
шыя спробы пяра: вершы "Беларусі"
і "Васілю Зуёнку". Акрамя раёнкі мае
допісы змяшчала на сваіх старонках
газета "Раніца", вершы - "Слонімская
газета", "Беларуская ніва", часопіс
"Гаспадыня".

Пасля заканчэння Дзярэчын-
скай СШ, у 1996 годзе спрабавала па-
ступіць на філфак Гарадзенскага дзярэ-
жайнага ўніверсітэта імя Я. Купалы,
але, на жаль, няўдала. Працавала ў
калаге "Светлыя шляхі" (зараз - СВК
"Галынка") раздатчыцай абедаў, а
таксама, амаль два гады сацыяльнім
работнікам у вёсках Дзярэчын і Алек-
січы. У 2006 годзе атрымала 3-ю гру-
пу інваліднасці, а сёлета - 2-ю (па ста-
ну здароўя).

Замужам, гадую дзетак: сына
Серафіма і дачку Аленку (2005 г.н.)

У 2003 годзе 24 верасня, пра-
пала без звестак мая матуля - Зузанава
Ніна Уладзіміраўна.

Дзярэчынскі кампазітар Ула-
дзімір Міхайлавіч Плюто на некато-
рыя мае вершы напісаў музыку.

Беларусі

О, Беларусь! Мая Краіна!
Я шчыра так люблю цябе!
Заўжды, калі цвіце рабіна.
Ці ты ў яснеллі, ці ў журбе.

Люблю, што бачу я навокал -
І гэты ціхі шум бароў,
Палі, што не акінеш вокам,
Вясною - песні салаёў.

Хачу, каб беды нас мінулі,
Не прыгнітаў памылак груз,
Каб людзі радасна ўздыхнулі:
"Жыві, красуйся, Беларусь!"

Vasiliu Zueynku

Ты быў у Нью-Ёрку?
А ў Зэльве? Чаму?
Аб гэтым вядома
Табе аднаму.
І вось, у акуружні
Найлепшых сяброў,
На ўзгорак ля Зэльвы
Сягоння прыйшоў.

Туды, дзе прыходзіць
Увесень штогод
Да Мудрай Паэткі
Ёй мілы народ.
І ціхенка-циха.
Прачула сказаў:
"Чаму я, Ларыса,
Так позна спазнаў,
Што тут, калі Зэльвы,

Над ціхай ракой
Знайшла Ты прытулак
І вечны спакой...
Лугі тут у кветках -
Святочны абрус.
Адсюль табе бачная
Ўся Беларусь!"

Дзярэчынская школа

Наставнік сустракае
Ля школьнага парога
І кожны, пэўна, знае
Дзярэчынскую школу.

Дзярэчынская школа -
Тут усё прыгожа, нова.
Выдатная адзнака,
Як шчырая падзяка.

Другімі ўжо вачамі
Мы аглядаем класы,
І кожны прыгадае
Гады вучобы нашай

Калі мы ў нашай школе,
То простым усё здаецца
І верым: назаўсёды
Дзэрэчын - у нашых сэрцах.

* * *

Каханне маё - атрута,
Спапяляючы ўсё агонь,
Прыдарожня кветка-рутка
І нясперны задоўжаны боль.

...Ціхі шоргат апала га лісця
І свяцло на твайм акне...
Усё было, на жаль, калісьці.
І назад не вернецца, не.

...Дык няхай замятае ўспаміны
Дзён наступных злай зіма.
Ты ў сэрцы майм - адзіны.
І з каханнем я не адна!

Што мяніне кранае?

Колас жытнёвы,
Сон выпадковы,
Раніца ў лесе,
Гул у паднябесі.

Дзеци ў школе.

Рыбы ў моры.

Хвойя галіны.

Крык жураўліны.

Ветрык шумлівы,

Снег церушлівы,

Сэрца парывы,

Голос чулівы.

Вішнань духмянасць,

Крамянасць,

Барвасасць...

Помніку нашых

Цяжкая суровасць.

Нашых бацькоў

Няўмольная старасць

І випускніц

Адметнаясталасць.

Кожнага дня

Нечаканасць,

Адметнасць.

Кожнае ночки

Падманаў заветнасць.

Час, калі ў вырай

Ляццяць штогод гусі...

Шчасце людзей,

І лёс Беларусі!

* * *

Беларускія вы вёскі!
Беларусія гасцінцы!
Вас любіць буду бясконца:
Тут прыйшло маё дзяцінства.
Дарагая кожна сцежка.
Што імкне па родным краі.
Беларусь, твою ўсемешку
Назаўсёды выбіраю.

* * *

Паэтка юная!
Ня чапай, не крані!
Яна ўсё думае
Пра краю карані!
А ёй ўсё мроіща
Каменная царква.
Душа - прытонніца
У неба ўякля!
А ёй усё верыца:
Агенчык не зачах.
Надзея цепліца,
І слёзы на вачах.
А ёй так хочацца
Трывалага цяпла...
Якой бы радасней
Яна б тады была!

Жыве між намі Чалавек

П.М. Марціноўскаму

Вы пражылі зусім нямнога.
Ды асвяцілі нам Зямлю.
А Ваша светлая трывога
Ці перадасца хоць каму?!
А Вас жа многа што трывожа:
Людское гора, бы прыгнёт.
А як цяпер стаіць Каложа?
А як нам жыць? І колкі год?!

Здаецца, часам непрыметна
Жыве між намі Чалавек,
Ды колкі светлых мар у сэрцы!!!
Ён патрыёт увесі свой век!
Я пажадаць хачу Вам многа:
Здароўя моцнага добра.
І шчасця крышачку ад Бога.
Яшчэ - душэўнага свята!

Жадаю доўгіх Вам гадоў,
Няхай напоўняцца любоўю!
А Беларусі - гэткіх жа сыноў
І змагароў за нашу долю!

* * *

Мы прывыклі
З падманам жыць,
Падманам
Ужо стала жыццё...
І грубасць
Нахабна ў очы глядзіць,
Рукі жорсткія
Прагнунцы
Забіць, задушыць,
Скалечніц
Чужое жыццё.
Яны не шкадуць
Ні ночы, ні дні
І сунуцца
Уперад на "Bie".
Дзяўчына,
Паслухай,
Нашто
Сярод дня
Для іх ты
Танцуеш
Стрыптыз?
Я веру:
Цябе
Бяда абліні!
Не прагні
Бліскучы
Грошай!
Застаńся
Такой,
Якая ты ёсць -
Прыгожай,
Юнай,
Харошай!!!

Маме

Усё плывиць і плывиць успаміны
З тых нядайніх асенніх начэй:
Гэта гронка чырвонай рабіны.
Твае слёзы з блакітных вачэй...

Не пражыўши яшчэ і пайвеку
Ты бяспледна з дому пайшла,

Людміла Зузанава

А была прыгажуняй прыкметнай -
Ад спаткання спявала душа.

Мама! Родная, любая мама!
Як цябе я магу шчэ прасіць?!

Каб ніколі не пакідала
І каб ведала: сэрца баліць.

Не суцішыць сардзачнага болю,
Не знайсці мне спакою нідзе!
Не зміруся я з тою нядоляй.
Што забрала матуля, цябе!

І сама хутка стану туманам
І ўслед за тобой паплыву...
Я знайду цябе, мілая мама!
Променъ сонца табе падару!

* * *

Я люблю цябе да слёз...
Ва ўспамінах маіх
Ты - штовечар!
Водарам п'янкім
Маніць чабор -
Можа быць.
Зусім недарэчы
Абяцае - у каторы раз -
Свет вясёлкавы
Новых сустрэчаў.

* * *

Эх, што тут казаць...
Мой вобраз
У памяці тваёй -
Праз колкі год -
Даўно ўжо зменены.
Але прыходзіш
У светлою скрыпki.
З душою скрыпki.
З урокам Леніна.
Душа не хоча пакідаць
Куток дзяцінства -
На небе зорачкі мігціць,
Апала лісце...

Успамін пра першае каханне

Я часта цябе ўспамінаю,
Як сонца садзіцца за бор -
З усмешкай мяне сустракаеш,
А ў думках - палёты да зор!

Ціхая зорная далеч...
Цёплайа нач і язмін.
Вусны твае нагадалі
Водар духмянных малін.

А музыка нашых спаткання
Дагэтуль у сэрцы гучыць -
Ад золку да самага рання
Хачу пацалункі дарыць!

Цяпер, пасля доўгай разлукі,
З тобой мы сустрэнеміся зноў:
І я працягну к табе руки:
"Ты - часце маё і любоў!"

Адолеем, веру, растанне
І скажам аднойчы ўслых:

"Няхай не пагасне каханне
У сэрцах - твайм і майм!"

* * *

Пад пакрывам белай ночы
Люблю безнадзеяна блукаць...
Мне сніцца пагляд твой.
А вочы вяртаюць у белы сад!

Прывяліва свеціцца зоры -
З далёкай сівой даўніны...
Ёсць згадка адна пра мора.
Сустрэчы. Дзярэчын і мы.

Па небе блукаюць аблокі,
Ды сонца ўсміхаетца нам...
Ты побач са мной, хоць далёкі,
І сэрца аддана дажджам...

З табой развітаца спяшаю.

Усе думкі ў сэрцы таю...
Я маю свайму прысвячаю
Усе лепшае, што люблю!

* * *

Усё проста. Даволі проста!
Хоць здаецца надзвіні складаным:

Не было энергіі росту -
Я цябе безнадзеяна кахала!!!

* * *

Здаецца,

Сонейка смяеца,

І блішча

Радасцю рака.

Малюнак поўніць

Наши сэрцы,

І усё ж хвалое

Мастака.

Летняя вандроўка ў Пружаны

Прамільгнуўшэ лета падарыла нам цудоўную сустречу са старадаўнім горадам Пружаны. Першым адпраўніцца ў вандроўку, мы азnamіліся з гісторыяй горада. Вось што я даведалася.

Пружаны - горад у Берасцейскай вобласці, раённы цэнтр, а таксама важны турыстычны цэнтр.

Пружаны вядомыя з 15 стагоддзя як мястэчка Дабучын. У 1589 годзе Дабучын атрымаў Магдэбургскія права і пачаў называцца Пружаны. Таксама атрымаў свой герб, які вядомы і сёння: у срэбраным полі звілістая блакітная змия з залатой каронай. Назва Пружаны звязана з пасяленнем калі Дабучына прусаў, якія ратаваліся тут ад крыжакоў (Пружаны).

Пружаны знаходзяцца на перасячэнні важных гасцініц: на Берасце, Слонім, Кобрын, таму ўжо ў 17-18 ст. мелі вельмі важнае стратэгічнае і эканамічнае значэнне ў ВКЛ.

З пачатку 17 ст. Пружаны былі цэнтрам ганчарнага рамяства і гандлю. Двойчы Пружаны былі моцна разбураныя: у 17 ст. у час казацка-селянскай вайны (1649 г.), у 18 ст. у час Паўночнай вайны.

Самая значная помнікі даўніны ў Пружанах-гарадская сядзіба (19 ст.), гандлёвыя рады (1896 г.), капліца (1852 г.), Свята-Александра-Неўскі сабор (1857 г.), Спаса-Прэабражэнская царква (1878 гг.), касцёл Ушэсця Св. Дзевы Марыі (1883 г.).

Самым цікавым турыстычным аб'ектам з'яўляецца гарадская сядзіба, якую называюць "Пружанскі палацык". Пабудаваны па тыпу сельскай італьянскай вілы. Уключае мураваны дом, флігель і пейзажны парк. Парк плошчай 33 гектары. У гэтам палацыку размешчаны музей, які заснаваны ў 1993 г. У музее размешчана 9 залаў: "Салон", "Квет-

кавая зала", "Гербавая зала", "Паляўнічы кабінет", зала прыроды, этнографічна зала, трэх выставачных залаў.

Гэта мяне вельмі зацікавіла, таму я з нецярпеннем чакала вандроўкі.

Шлях аказаўся няпростым - трэх перасадкі па дарозе, розныя віды грамадскага транспарту.

Пружаны сустрэлі нас яркім сонцам і вясёлай музыкай - якраз адзначаўся дзень горада. У горадзе шмат зеляніны, шырокія сучасныя вуліцы, але захаваліся і куточки са старой забудовай - утульныя, ціхія, дзе жыве сама гісторыя.

Нам пашанцавала, бо горад нам прэзентаваў наш сябра, што жыве тут болей за год і таму паспей добра азнейміца з тутэйшымі мясцінамі. Мы разам крохлы пі вуліцах, і Пружаны адкрывалі нам сваю прыгажосць.

Адчуваўся, што наш сябра любіць Пружаны. Словы "люблю Беларусь" для яго маюць канкрэтны змест: замілаванне ад роднай мовы, прыроды, ціхіх беларускіх куточкаў, што захоўваюць памяць аб мінулым у легендах і паданнях. Адно з паданняў увасоблены ў Пружанах у памятным знаку на месцы зліцця рак Муха і Вец.

Заснавальнік:
ТБМ імя Францішка Скарыны.

Пасведчанне аб реєстрацыі № 908 ад 18 снежня 2009 г. выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Адрас рэдакцыі:
231293, Лідскі р-н, в. Даліна.

Адрас для паштовых адпраўленняў:
231282, г. Ліда-2, п/с 7.

E-mail: naszaslova@tut.by

Рэдактар Станіслаў Вацлававіч Суднік

Рэдакцыйная камегія:

Алена Анісім, Юрась Бабіч, Вінцук Вячорка, Юрась Каласоўскі, Юля Карчагіна, Леакадзія Мілаш, Максім Новік, Язэп Палубітка, Аляксей Пяткевіч, Уладзімір Содаль, Станіслав Суднік, Павел Сцяпко, Алег Трусаў.

<http://nashaslova.mns.by/> <http://pawet.net/>
<http://kamunikat.org/> <http://tbm-mova.by/>

Выставка памяці Піліпа Орліка

9 кастрычніка 2012 года ў Нацыянальным гісторычным музеі Рэспублікі Беларусь адбылося адкрыццё выставы "Піліп Орлік - аўтар першай украінскай канстытуцыі", якая прысвечаная 340 - годдзю з дня нараджэння Піліпа Орліка. Праект арганізаваны сумесна з менскім гарадскім грамадскім аб'яднаннем Украінца "Заповіт".

11 (21 кастрычніка) 340 год з дня нараджэння Піліпа Сцяпанавіча Орліка - гетмана, аўтара першай канстытуцыі Украіны, якая была напісана за некалькі дзесяцігоддзяў да амерыканскай канстытуцыі 1807 года, канстытуцыі З траўня 1791 года Рэчы Паспалітай і французскай канстытуцыі З верасня 1791 года.

На выставе прадстаўлены матэрыялы, прысвечаны ўсім сямнаццаці гетманам Украіны, і фотаматэрыялы пра дзейнасць Украінскай грамадскасці па ўвекавечванні памяці Піліпа Орліка на яго гісторычнай радзіме.

Піліп Сцяпанавіч Ор-

лік (1672-1741) нарадзіўся ў 1672 годзе ў сяле Касута Ашмянскай воласці (цяпер Вілейскі раён) у шляхецкай чэшскай-беларускай-літоўскай сям'і. На Вілейшчыне праішлі яго дзіцячыя гады і пачатак юнацтва. Відавочна, пачатковую адукцыю атрымаў пры мясцовым манастыры святога Васілія. У канцы 80-х гг XVII ст. сям'я Орліка пераїзджае ва Украіну, дзе малады шляхціц паступіў у Кіева-Магілянскую ака-

дэмію. У 1693 годзе скончыў навучанне і быў прыняты ў гетманскую канцылярию. З 1702 года - старэйши вайсковы канцылярист, загадчык спраў гетманской вайсковой канцыляриі, з 1706 года - генералны пісар.

Цалкам падтрымліваў палітыку гетмана Мазепы. У тым ліку і пераход на бок шведскага караля Карла XII у час руска-шведской вайны. Пасля паразы шведской арміі пад Па-

лтавай у 1709 годзе разам з Мазепам уцёк на турэцкую тэрыторыю. Пасля смерці Мазепы ў эміграцыі выбіраеца гетманам Правабярэжнай Украіны.

У дзень выбараў 5 краяўіка 1710 года Піліп Орлік абвясціў Пакты і Канстытуцыю "законаў і вольнасцяў Войска Запарожскага", якія атрымалі назыву "Канстытуцыя Піліпа Орліка". Гэты помнік палітычнай думкі і сёння ўражвае сваёй актуальнасцю і высокім прававым ўзроўнем.

Канстытуцыя Піліпа Орліка ўпершыню падзяліла ўладу на заканадаўчую, выканавчую і судовую. Створэнне і прыняцце такога дакумента ў пачатку XVIII стагоддзя сведчыла аб высокім узроўні палітычнай культуры украінцаў.

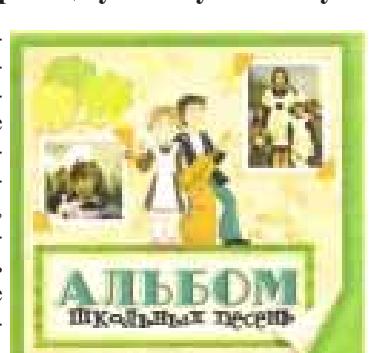
З'яўляючыся гетманам у эміграцыі, Піліп Орлік прадпрымаў сур'ёзныя крокі ў імкненні аўдзінца Украіну!

Аляксей Шалахоўскі.

"Альбом школьніх песен" мусіць патрапіць ў кожную школу

масцца пазашкольнай працаі, гэта стварэнне мінусовак для самастойнай працы. На сігнальным альбоме ёсьць 10 арыгінальных песен і 10 мінусовак. Працяг яшчэ намячаеца ў тым, што мы на базе гэтага альбома плануем стварыць другую частку, якая будзе ўтрымліваць мультымедыяны дыскі.

"Альбом школьніх песен" створаны групай адмыслоўцаў дзеля папулярызацыі беларускай мовы. Зараз стваральнікі дыска працујць

над арганізацыяй серыі презентацый у Беларусі.

**Улад Грынёўскі,
Радыё Рацыя.**

Аўтары цалкам адказныя за падбор і дакладнасць прыведзенай інфармацыі

Газета надрукавана ў Лідскай друкарні.

231300, г. Ліда, вул. Ленінская, 23.

Газета падпісаны да друку 15.10.2012 г. у 10.00. Замова № 1775.

Аб'ём 2 друкаваныя аркушы. Наклад 2000 асобнікаў.

Падпісны індэкс: 63865.

Кошт падпіскі: 1 мес.- 3850 руб., 3 мес.- 11550 руб.

Кошт у розницу: па дамоўленасці.